

Kuntien ja kuntayhtymien, konsernien vuoden 2021 tilinpäätöstiedot

Lähde: Valtiokonttori 1.6.2021

Mikko Mehtonen, Aaro Hottinen, Minna Punakallio

Kuntien koronatuki vuonna 2021

- Kuntien koronatukea maksettiin 2,4 miljardia euroa v. 2021
- Valtaosa koronatuesta, noin 1,5 miljardia euroa, myönnettiin valtionavustuksina, joilla kompensoitiin pandemiasta välittömästi aiheutuneita kustannuksia
 - Vuodelle 2021 kohdistui valtionavustusmaksatuksia myös vuodelta 2020. Vastaavasti osa vuoden 2021 koronatuista ajoittuu vasta vuoden 2022 puolelle.
- Kunnille myönnettiin koronatukea myös korotetun yhteisövero-osuuden kautta: noin 0,6 mrd. euroa
- Muita koronatukitoimia kohdennettiin myös opetus- ja kulttuuritoimen sektorille sekä peruspalvelujen valtionosuuteen: yhteensä vajaat 0,4 mrd. euroa.

Kuntien ja kuntayhtymien toimintakate heikkeni 2,1 prosenttia (600 milj. euroa) v. 2021

- Toimintakulut kasvoivat 4,5 prosenttia vuonna 2021 (1 800 milj. euroa)
 - Väestön ikärakenteen muutos lisäsi kuntien peruspalveluiden palvelutarvetta noin 0,3 %-yksikköä.
 - Sanna Marinin hallituksen tehtävien laajennukset +112 milj. euroa
 - Koronapandemian vuoksi Suomessa vallitsi poikkeusolot 1.3.-27.4.2021, minkä lisäksi alkuvuonna ja loppuvuonna asetettiin alueellisia rajoitustoimia. Rajoitustoimet pienensivät joitakin kuntien kulueriä, mutta vähäisemmässä määrin kuin vuonna 2020. Hoitovelan arvioidaan kuitenkin kasvaneen yhä.
 - Koronapandemian hoito on kasvattanut kuntien työvoimatarvetta ja kasvattanut esimerkiksi palkkoja sekä palvelujen ja materiaalien ostoja.
 - Palkkaratkaisun sopimuskorotukset 1,8 % (+300 milj. euroa)
 - Työmarkkinatuen kustannukset nousivat 12,5 prosentilla (+57 milj. euroa)
 - Kuntatyönantajan sosiaalivakuutusmaksut +0,3 %-yksiköllä (+60 milj. euroa)
- Toimintatuotot kasvoivat 12,3 % (1 100 milj. euroa)
 - Valtion korona-avustukset ja muut kehityshankkeet kasvattivat kuntien ja sh-piirien saamia avustuksia, mikä näkyi toimintatuottojen voimakkaana kasvuna.
 - Varhaiskasvatusmaksuja alennettiin 1.8.2021 lähtien: -30 milj. euroa
 - Sote-asiakasmaksulain uudistus vähensi asiakasmaksuja noin 18 milj. eurolla vuonna 2021

Verot yhteensä nousivat 6,0 % eli noin 1 430 miljoonaa euroa vuonna 2021

- Kunnallisverotulot nousivat 1,7 % (noin 350 milj. €)
 - Työllisten määrä +2,4 % ja palkkasumma +5,0 %
 - Tuloveroprosenttiaan vuodelle 2021 korotti 39 kuntaa ja laski 4 kuntaa. Korotukset toivat kunnille noin 60 milj. euroa lisäverotuloja.
 - Veroperustemuutokset noin -180 milj. euroa
 - Verojen maksujärjestelyhelpotukset noin -50 miljoonaa euroa.
- Kuntien yhteisöverotulot kasvoivat 44,4 % (noin 870 milj. €)
 - Koronatukitoimena kuntien yhteisöveron jako-osuutta nostettiin kertaluonteisesti 10 prosenttiyksiköllä: +610 milj. euroa. Ilman tukea kuntien yhteisöverotulot olisivat laskeneet 14 %.
 - Varhaiskasvatusmaksujen alennus kompensoitiin korottamalla kuntien yhteisöveron jako-osuutta pysyvästi 2 prosenttiyksiköllä: +100 milj. euroa
- Kiinteistöverot kasvoivat 11,8 % (noin 210 milj. €)
 - Kiinteistöveroprosenttien korotus +41 milj. euroa
 - Kiinteistöverotuksen joustava verovelvolliskohtainen valmistuminen lykkäsi noin 200 milj. euroa kiinteistövero-a vuorvuoden 2021 puolelle.

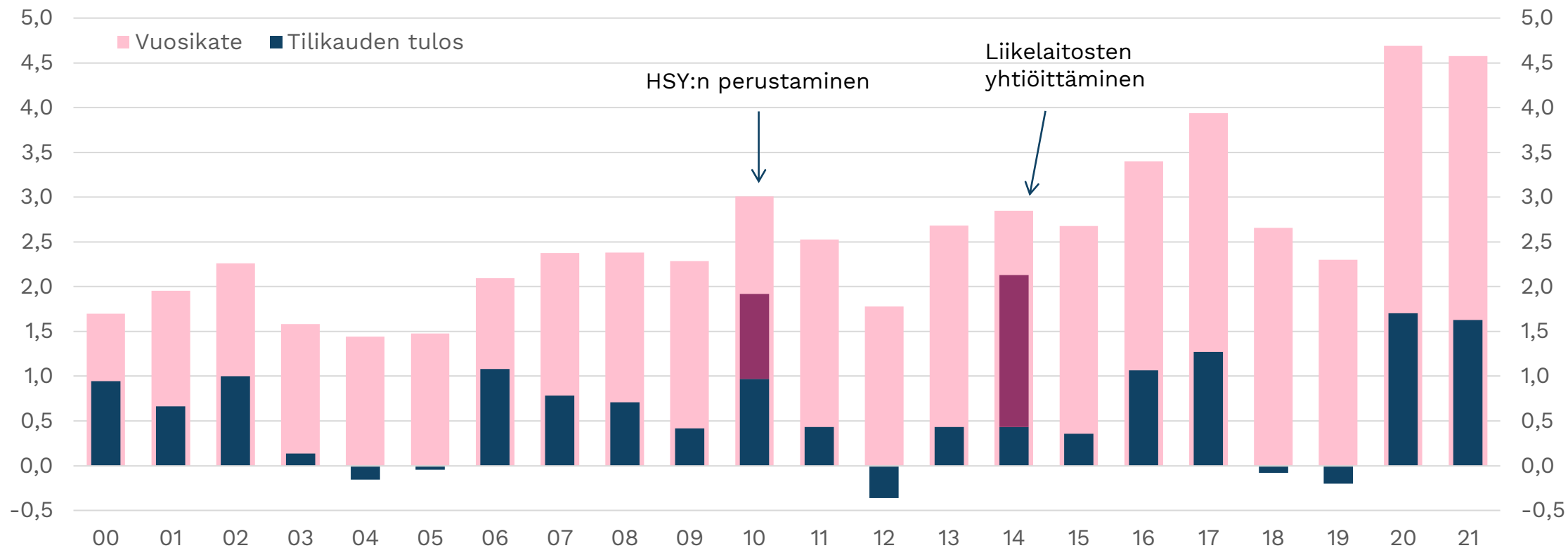
Valtionosuudet laskivat 9,5% vuonna 2021 eli noin 1 050 miljoonaa euroa

- Kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen koronatukitoimena kertaluonteinen lisäys: +300 miljoonaa euroa. Summasta 234 miljoonalla eurolla kompensoitiin kiky-vähennyksen säilymistä kuntien valtionosuusvähennyksenä v. 2021.
- Sanna Marinin hallituksen tehtävien laajennusten arvioitiin lisäävän kuntien kustannuksia 112 miljoonalla eurolla vuodesta 2020.
- Peruspalvelujen valtionosuuden indeksitarkistus +174 milj. euroa ja OKM:n valtionosuuksien indeksitarkistus +17 milj. euroa
- Peruspalvelujen valtionosuusmomentin kustannustenjaon tarkistus -14 milj. euroa, OKM +6 milj. euroa
- Verotulomenetysten kompensatio kasvoi 180 milj. eurolla

Hyvän taloustilanteen taustalla?

- Toimintakulut kasvoivat 4,5 %
- Toimintatulot kasvoivat 12,3 %
- Verotulot kasvoivat 6,0 %
- Valtionosuudet laskivat 9,5 %
- Vuosikate heikkeni 2,5 %
- Investoinnit laskivat 7,9 %

Kuntien ja kuntayhtymien vuosikate sekä tilikauden tulos vuosina 2000–2021, mrd. €

Tilikauden tulos sisältää vuonna 2010 HSY:n perustamisesta johtuvia satunnaisia tuloja noin 0,95 mrd. euroa ja vuonna 2014 liikelaitosten yhtiöittämisistä johtuvia satunnaisia tuloja arviolta 1,7 mrd. euroa.

Suurimmat ja pienimmät tilikauden tulokset vuonna 2021 Manner-Suomen kunnissa, miljoonaa euroa

Kunta	Tilikauden tulos (m€)
Helsinki	350
Espoo	192
Tampere	75
Jyväskylä	70
Vantaa	61
Porvoo	53
Nurmijärvi	44
Turku	37
Oulu	29
Lahti	28

Kunta	Tilikauden tulos (m€)
Pori	-8
Kemi	-7
Kerava	-6
Seinäjoki	-6
Kurikka	-5
Mikkeli	-4
Sotkamo	-4
Pirkkala	-3
Varkaus	-3
Haapajärvi	-2

Kuntatalouden ulkoisten toimintakulujen kasvuprosentit 2000-2021

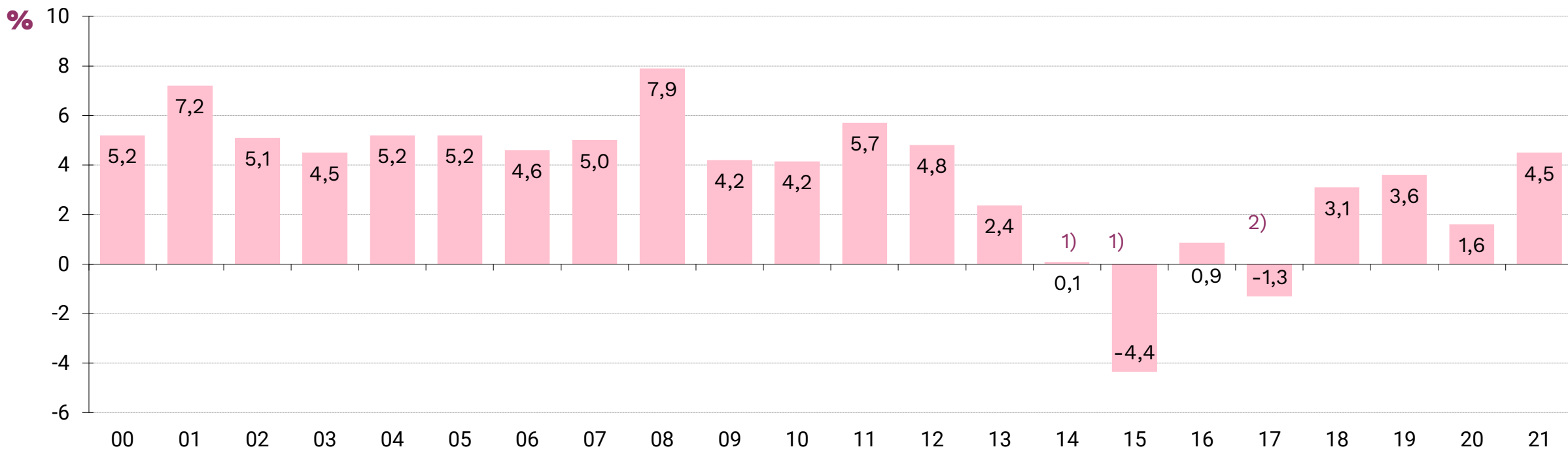
Toimintakulujen kasvu vuonna 2021

Palkat ja palkkiot: 4%

Henkilösivukulut: 5%

Palvelujen ostot: 11%

Aineet ja tarvikkeet: 6%

1. Vuosina 2014-2015 toimintamenojen kasvua hidastaa kunnallisten ammattikorkeakoulujen sekä liikelaitosten yhtiöittäminen. Lisäksi vuonna 2015 menojen tasoon vaikuttaa tilastouudistus. Ilman näitä toimenpiteitä kasvu olisi ollut vuosina 2014 ja 2015 noin 1 %.
2. Vuonna 2017 toimintamenoissa näkyy perustoimeentulotuen maksatuksen ja laskutuksen siirto Kelalle sekä kiky-sopimus. Ilman näitä toimenpiteitä kasvu olisi noin 1 %.

Kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätösten keskeisiä eriä vuosilta 2019 ja 2020

	Mrd.€		Vuosi- ja vuosimuutos-%	
	2020	2021	2020	2021
Toimintatuotot yhteensä	9,15	10,28	-2,1 %	12,3%
Toimintakulut yhteensä	-39,66	-41,43	1,6 %	4,5%
TOIMINTAKATE	-30,51	-31,15	2,7 %	2,1%
Verotulot yhteensä	23,83	25,25	4,0 %	6,0%
Valtionosuudet	11,01	10,0	27,4 %	-9,5%
VUOSIKATE	4,69	4,58	101,5 %	-2,5%
Poistot ja arvonalentumiset	3,08	3,08	5,1 %	0,1%
TILIKAUDEN TULOS	1,70	1,63		
Investointimenot	5,76	5,31	6,7 %	-7,9%
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-0,40	-0,10		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	4,43	2,54	20 %	
Lainakannan muutos	1,46	0,62		
Lainakanta	23,35	23,97	6,7 %	2,6%
Rahavarat 31.12	7,90	8,08	26 %	2,3%

Tietoja Manner-Suomen kuntien taloudesta 2010-2021

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Vuosikate:												
Mrd. euroa	2,47	2,05	1,34	2,06	2,20	1,89	2,70	3,27	2,07	1,75	4,07	3,76
Asukasta kohti, €	461	382	248	380	403	347	492	596	376	318	740	681
Vuosikate %:a poistoista	145	118	71	100	106	91	127	149	94	76	170	157
Vuosikate %:a investoinneista ¹⁾	99	73	46	64	61	63	89	112	64	53	115	95
Tilikauden tulos, mrd. € ²⁾	1,83	0,42	-0,31	0,37	2,03	0,14	0,89	1,19	-0,11	-0,16	1,76	1,47
Toim. ja invest. rahavirta, mrd. € ²⁾	1,08	-0,93	-1,68	-0,89	-0,09	-0,89	-0,07	0,47	-1,04	-1,43	0,38	0,09
Lainakanta:												
Mrd. euroa	10,45	10,95	12,21	13,79	14,68	15,50	16,09	16,17	16,73	18,40	19,01	19,00
Vuosimuutos, %	6,9	4,7	11,6	12,9	6,5	5,6	3,8	0,5	3,5	10,0	3,0	-0,4
Asukasta kohti, €	1 956	2 038	2 262	2 542	2 697	2 841	2 939	2 949	3 048	3 349	3 458	3 444
Kuntien lkm (ko. vuoden kuntajaolla):												
Kuntien lukumäärä yhteensä	326	320	320	304	304	301	297	295	295	295	294	293
Vuosikate negatiivinen	7	34	80	28	10	13	14	4	43	65	2	8
Tilikauden tulos negatiivinen	55	141	227	137	104	107	94	51	200	223	27	58

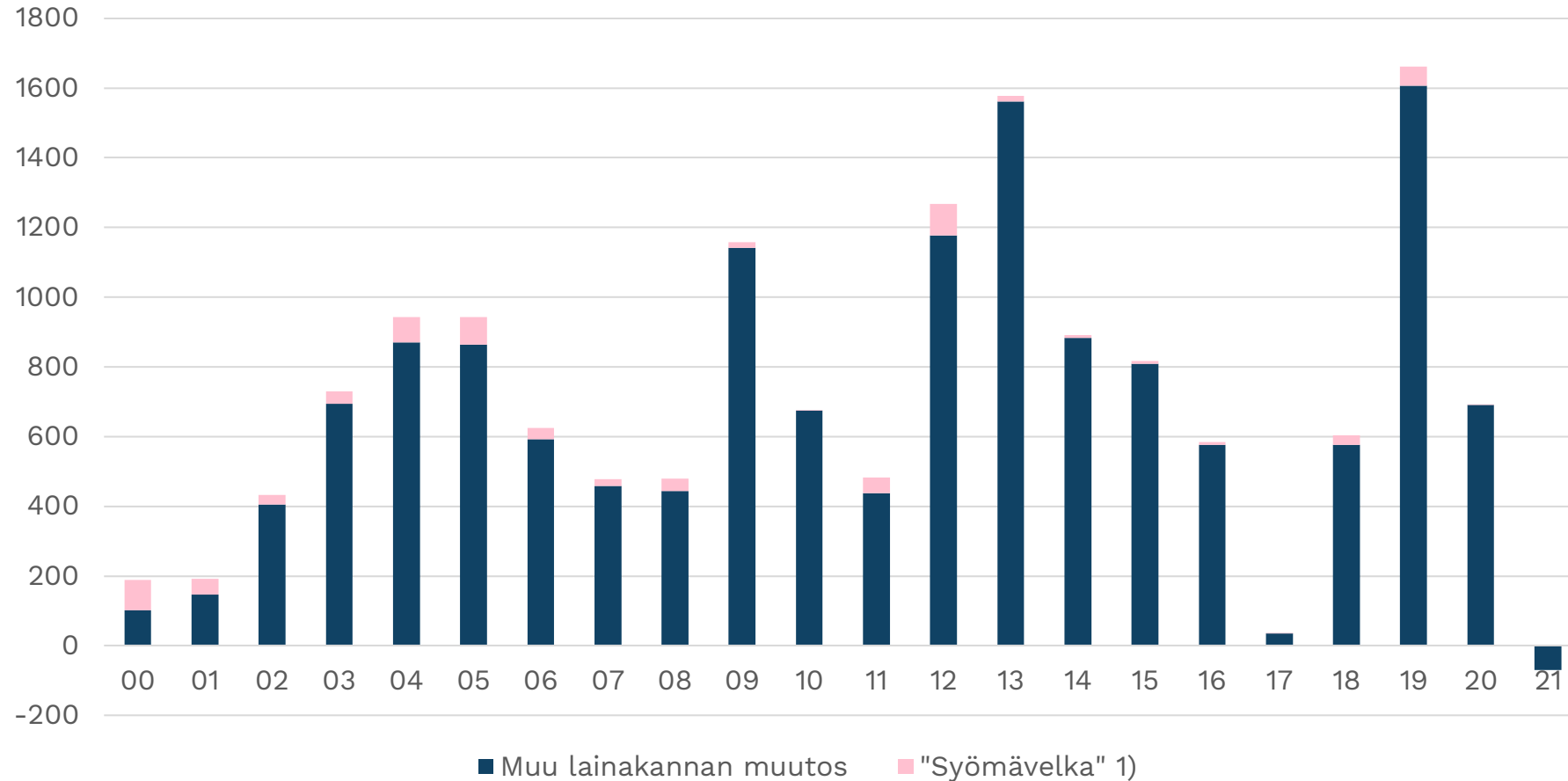
1) %:a **poistonalaisten investointien** omahankintamenoista = Investointimenot – Maa- ja vesialueiden hankinta – Osakkeiden ja osuuksien hankinta – Rahoitusosuudet investointeihin.

2) Vuosi 2010 sisältää HSY:n perustamisesta johtuvia satunnaisia tuloja noin 0,95 mrd. €. Vuosi 2014 sisältää liikelaitosten yhtiöittämisistä johtuvia satunnaisia tuloja noin 1,7 mrd. €

Tietoja Manner-Suomen kuntien ja kuntayhtymien taloudesta 2019–2021

	2019 TP	2020 TP	2021 TP	2019	2020	2021
Toimintatuotot	9,34	9,15	10,28	1,4	-2,1	12,3
Toimintakulut	-39,04	-39,66	-41,43	3,2	1,6	4,5
Toimintakate	-29,69	-30,51	-31,15	3,9	2,7	2,1
Verorahoitus yhteensä	31,55	34,84	35,21	-0,5	10,4	1,1
-Verotulot	22,91	23,83	25,25	-0,5	4,0	6,0
- Valtionosuudet	8,64	11,01	9,96	-0,5	27,4	-9,6
Vuosikate	2,33	4,69	4,58	-32,7	101,4	-2,3
Poistot ja arvonalentumiset	-2,93	-3,08	-3,08	0,2	5,1	0,0
<i>Vuosikate % poistoista</i>	80	152	149			
<i>Neg. vuosikatteen kuntia (kpl)</i>	65	2	8			
Tilikauden tulos	-0,20	1,70	1,63	<i>Muutos %</i>		
<i>Neg. tuloksen kuntia (kpl)</i>	223	32	58	2019	2020	2021
Investointimenot, brutto	-5,40	-5,76	-5,31	4,8	6,7	-7,8
Toiminnan ja investointien rahavirta	-2,19	-0,40	-0,10			
Lainakanta 31.12.	21,90	23,35	23,97	5,6	6,7	2,6

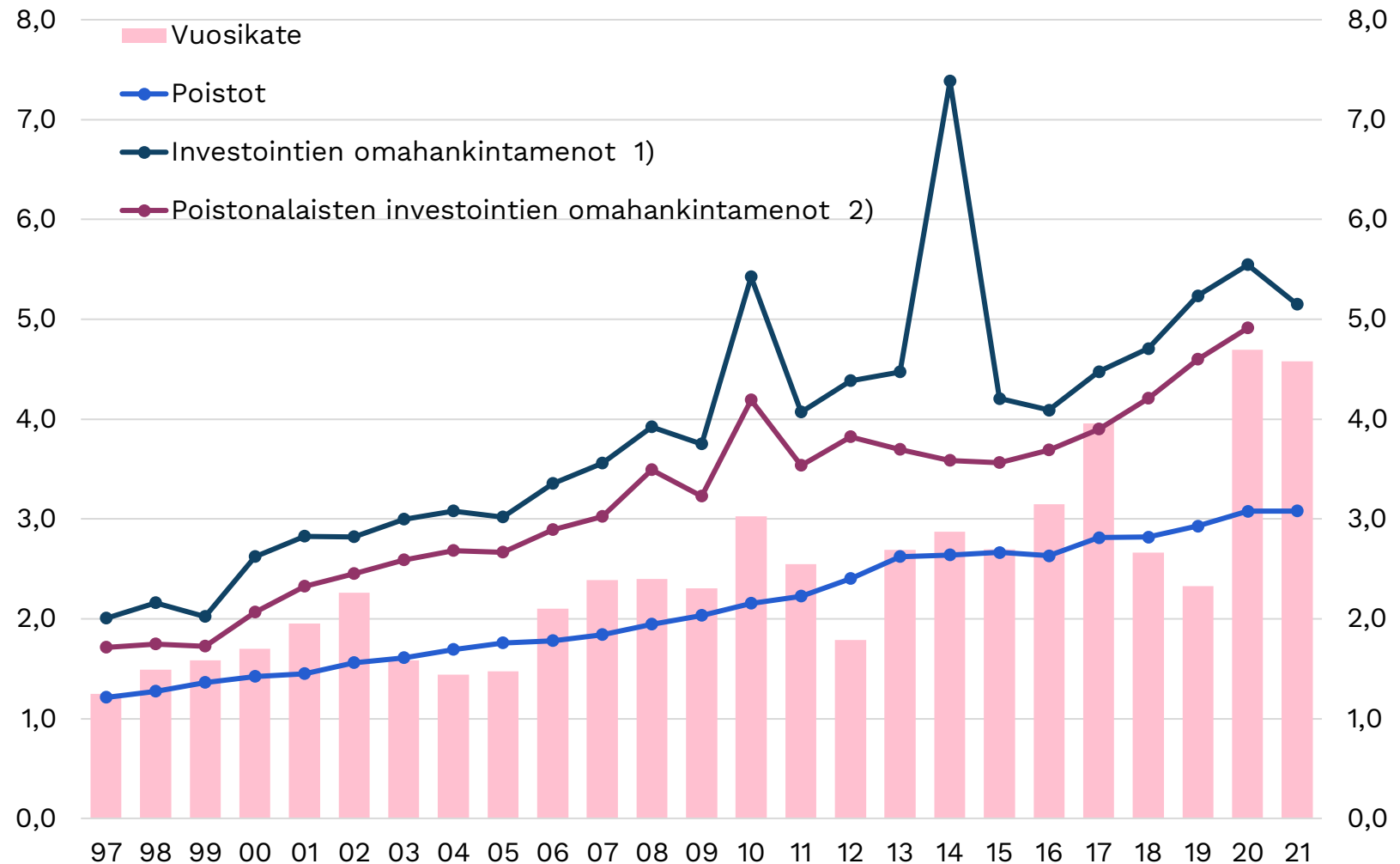
Kuntien lainakannan muutos 2000-2021, milj. €

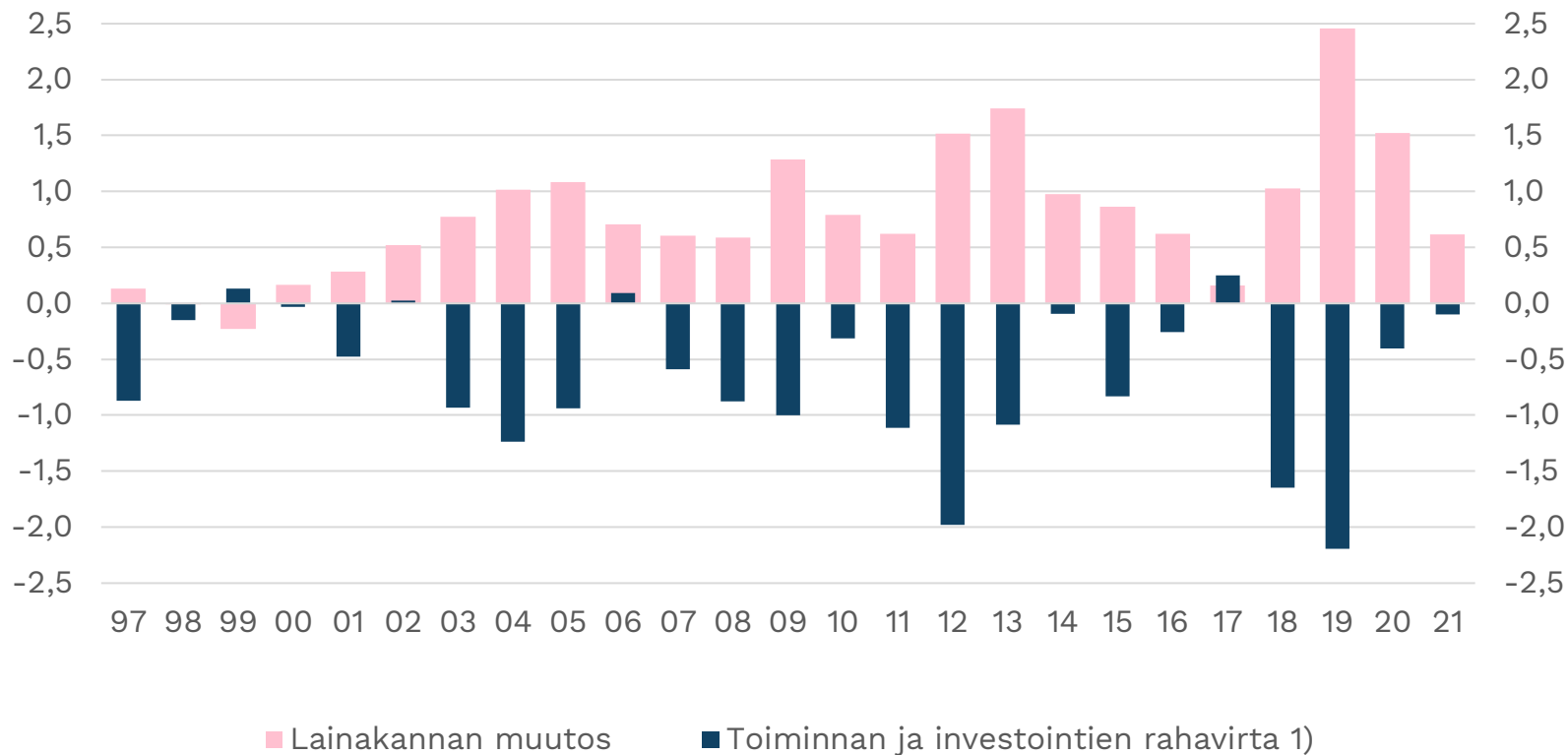
- 1) Syömävelka on kuntien negatiivisten vuosikatteiden summa. Vuosina 2000-2021 syömävelkaa on otettu noin **714** miljoonaa euroa, mikä on noin **5** % vuosien 2000-2021 lainakannan muutoksesta.
- 2) Vuonna 2021 syömävelkaa otettiin noin 2 miljoonaa euroa.

Kuntien ja kuntayhtymien vuosikatteen riittävyys poistoihin sekä investointeihin 1997-2021, mrd. €

- 1) Investointimenot – Rahoitusosuudet investointeihin. Vuoden 2010 luvuissa on mukana Helsingin seudun ympäristöpalvelut kuntayhtymän perustamiseen liittyviä eriä. Vuoden 2014 luvussa on mukana arviolta 3,1 mrd. euroa liikelaitosten yhtiöittämissä liittyviä osakkeiden ja osuuksien hankintaa.
- 2) Investointimenot ilman maa- ja vesialueiden sekä osakkeiden ja osuuksien hankintaa.

Kuntien ja kuntayhtymien toiminnan ja investointien rahavirta sekä lainakannan muutos 97-21, mrd. €

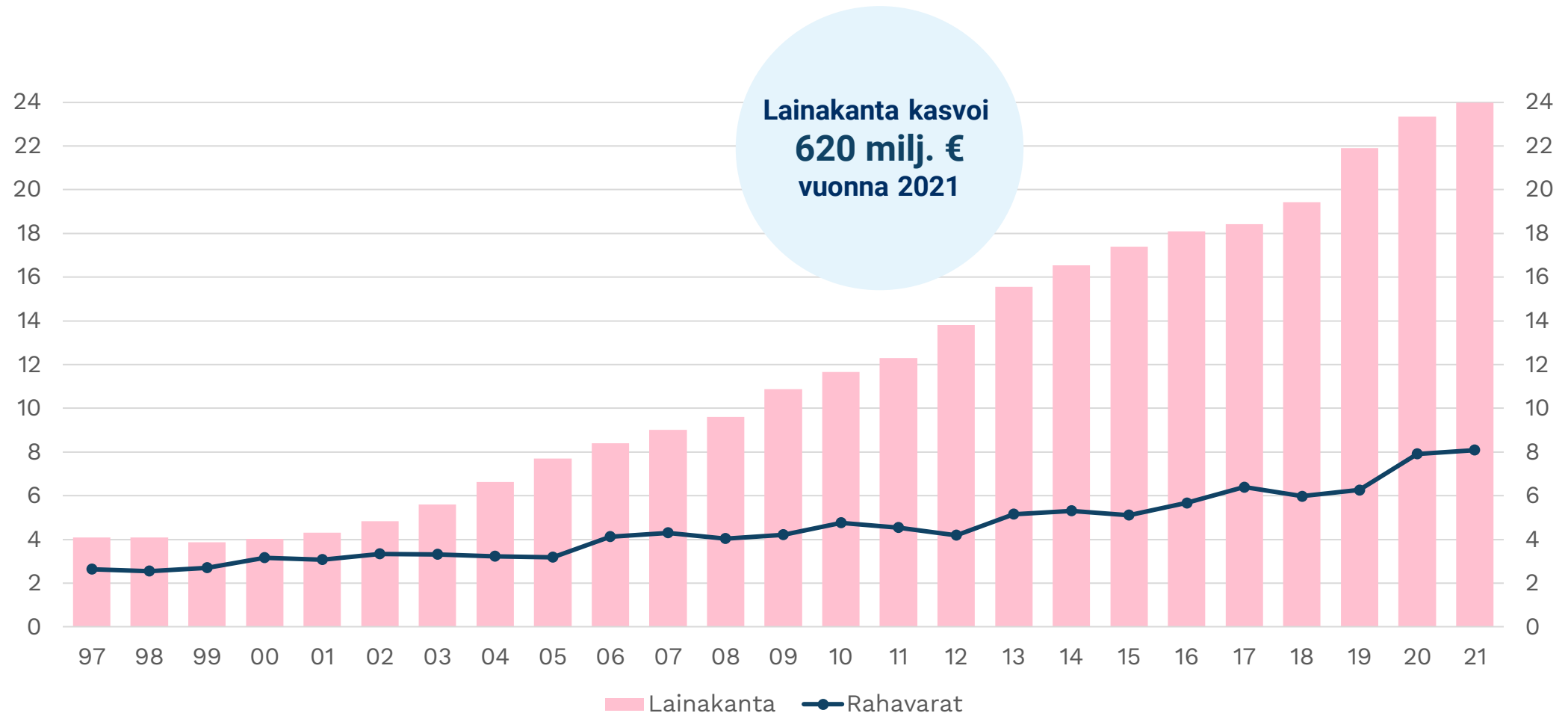

1) Toiminnan ja investointien rahavirta = Tulorahoitus, netto + Investoinnit, netto

Tulorahoitus, netto = Vuosikate + Satunnaiset erät, netto + tulorahoituksen korjauserät

Toiminnan ja investointien rahavirta on rahoituslaskelman välitulos, jonka negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee, että menoja joudutaan kattamaan joko kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa. Positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen.

Kuntien ja kuntayhtymien lainakanta sekä rahavarat 1997–2021, mrd. €

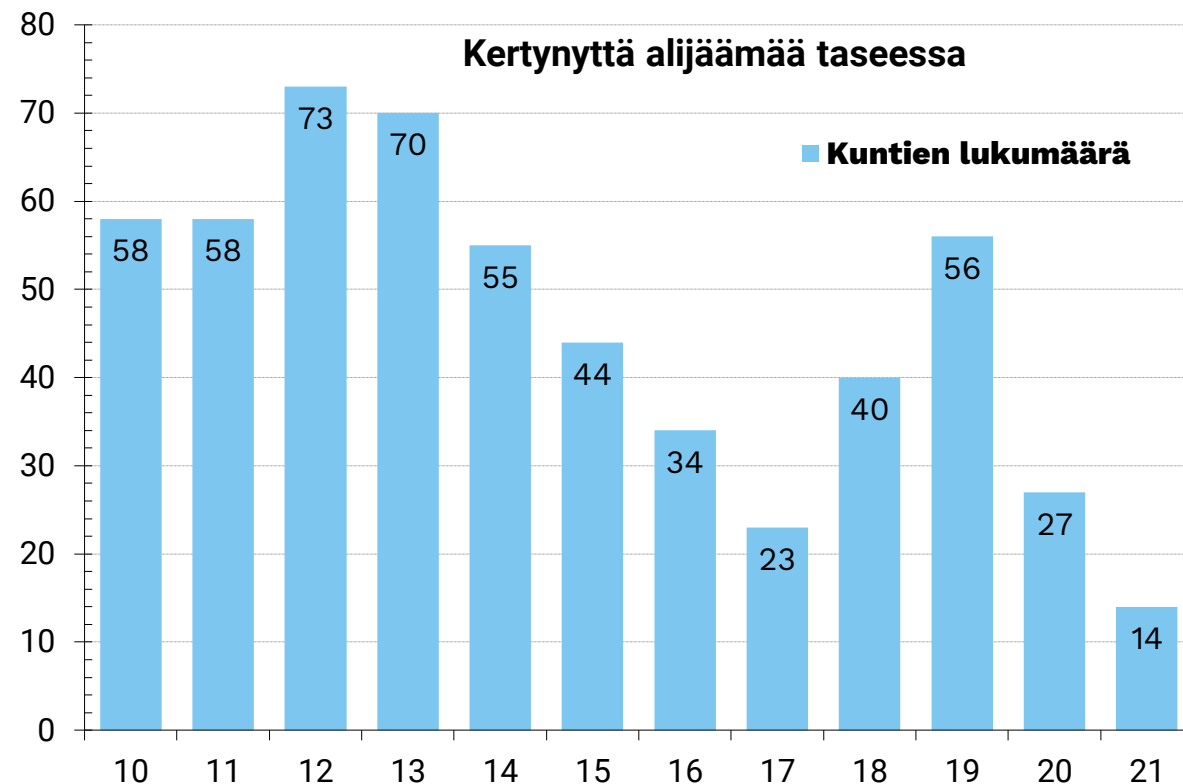

Taseen kertynyt alijäämä, peruskunnat

Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien (110.3 §). Määräaikaa sovelletaan ensimmäisen kerran vuoden 2015 tilinpäätökseen kertyneeseen alijäämään, jolloin alijäämän tulee olla katettuna vuoden 2020 tilinpäätöksessä (148.1 §). Siirtymäkaudella erityisen alijäämäisillä kunnilla on kaksi vuotta enemmän aikaa kattaa alijäämä.

Isoimmat kertyneet alijäämät vuoden 2021 tilinpäätöksessä (€/as)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Kyyjärvi	1456	417	441	157	-2871	-3609	-3140
Pertunmaa	405	441	549	-231	-945	-1243	-1835
Toivakka	680	718	768	155	-1521	-870	-867
Kemi	220	148	275	-129	-521	-434	-777
Haapajarvi	0	-102	-20	-292	-610	-425	-761
Mikkeli	107	147	90	-157	-794	-623	-644
Lemi	-41	55	-142	-725	-972	-740	-537
Kauhajoki	-749	-822	-757	-987	-555	-510	-395
Lestijärvi	2446	2148	2068	1449	556	353	-337
Mänttä-Vilppula	61	89	385	280	90	109	-112
Muhos	239	435	510	360	147	-231	-96
Ylivieska	-412	-132	72	-407	-712	-336	-64
Karkkila	56	165	186	86	-315	-126	-57

10 kuntaa ei ollut toimittanut tietoja, näistä vain Vesannolla oli alijäämää ennen vuotta 2021

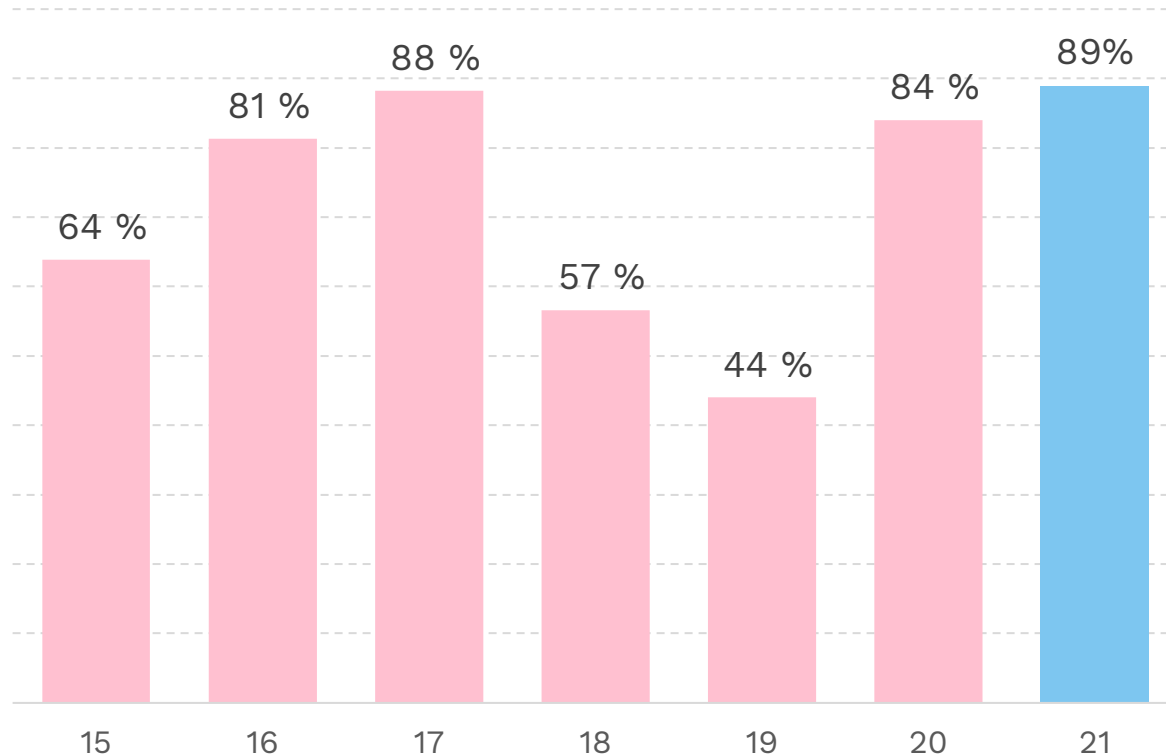

Manner-Suomen kunnat ja kuntayhtymät 2021

	Kunnat	Kuntayhtymät
	TP 2021	TP 2021
Toimintakulut ¹⁾	-39 057 +5,0%	-16 130 +5,8%
Toimintakate, m€	-32 021 -2,6 %	+869 +21,6 %
Vuosikate, m€	+3 757 -7,8 %	+822 +32,3 %
Investointimenot, m€	-3 938 -8,7%	-1 370 -5,5%
Toiminnan ja investointien rahavirta, m€	+292	-393
Rahavarat, m€	6 483 +0,4%	1 601 +10,4%
Lainakanta, m€	18 941 -0,4%	6 165 +12,0%

1) Toimintakuluista ei ole sulautettu kuntien ostoja kuntayhtymiltä. Sen vuoksi toimintakulujen prosentuaalinen muutos eroaa koko kuntasektorin toimintakulujen muutosprosentista.

Kuntien ja kuntayhtymien investointien tulorahoitus-% ja investointimenot

Investointimenot
vuonna 2021
5,31 mrd.

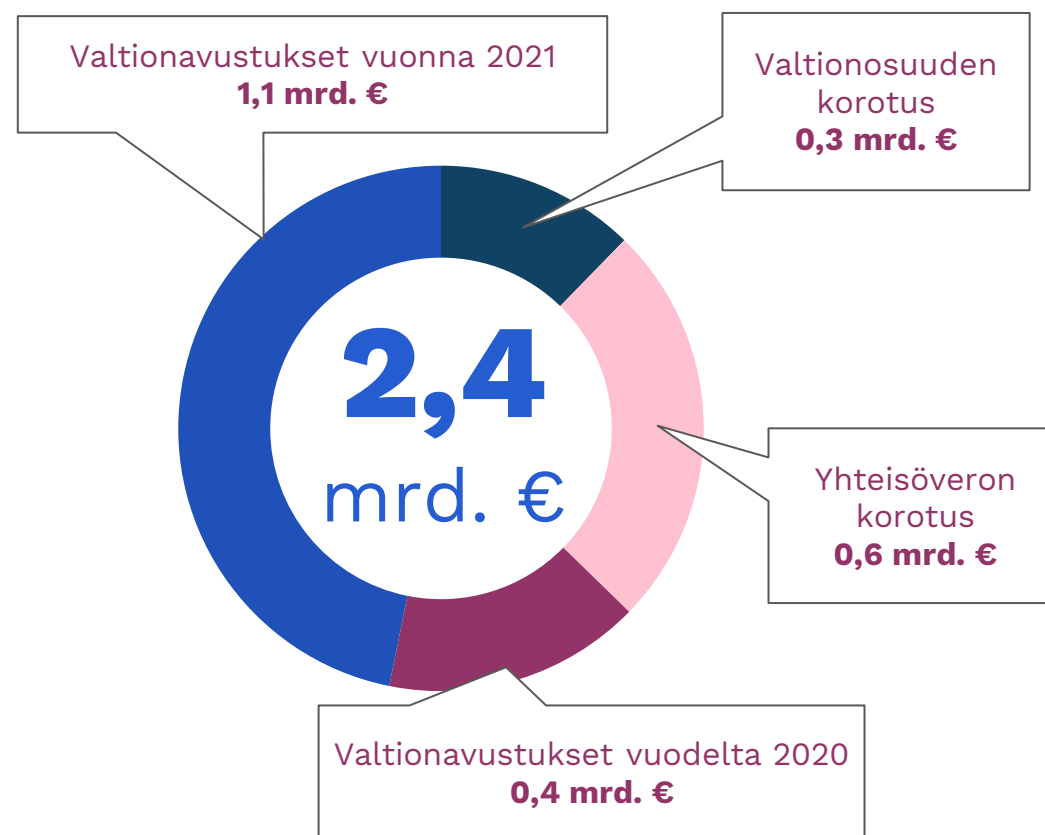
Investoinnit
laskivat **7,9 %**

Kuntien koronatuki vuonna 2021

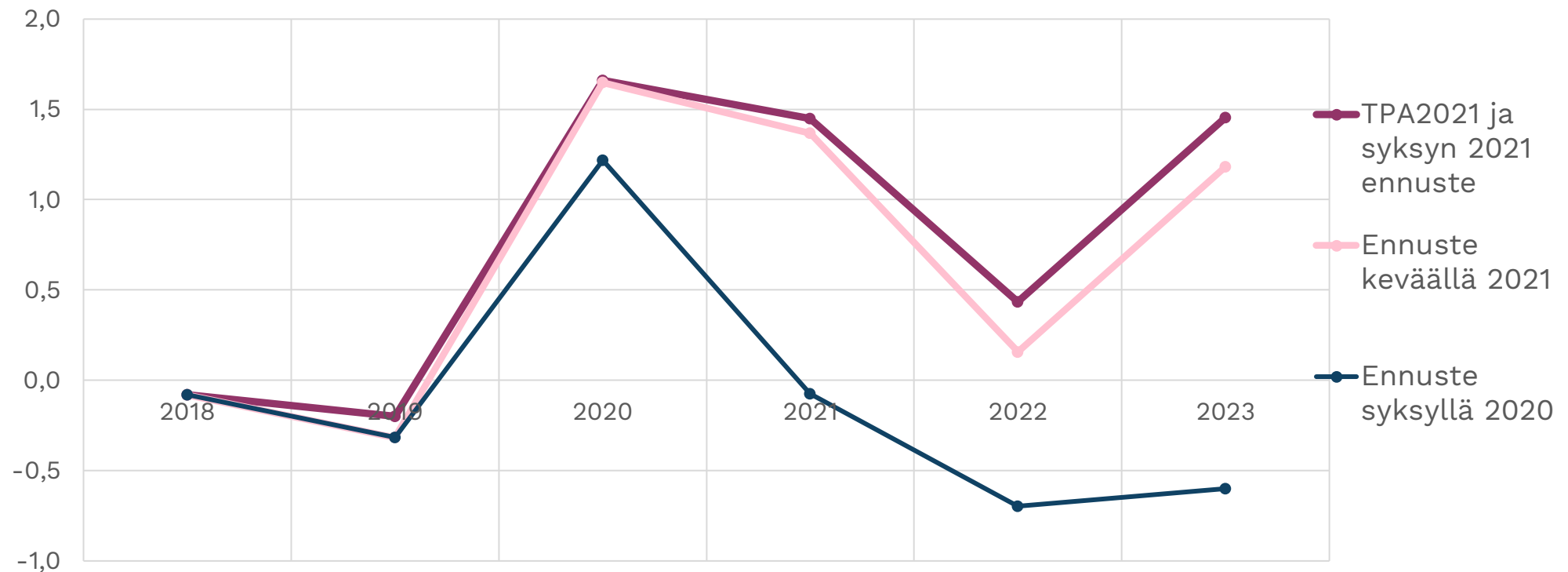
- Kuntien koronatukea maksettiin 2,4 miljardia euroa v. 2021
- Valtaosa koronatuesta, noin 1,5 miljardia euroa, myönnettiin valtionavustuksina, joilla kompensoitiin pandemiasta välittömästi aiheutuneita kustannuksia
 - Vuodelle 2021 kohdistui valtionavustusmaksatuksia myös vuodelta 2020. Vastaavasti osa vuoden 2021 koronatuista ajoittuu vasta vuoden 2022 puolelle.
- Kunnille myönnettiin koronatukea myös korotetun yhteisövero-osuuden kautta: noin 0,6 mrd. euroa
- Muita koronatukitoimia kohdennettiin myös opetus- ja kulttuuritoimen sektorille sekä peruspalvelujen valtionosuuteen: yhteensä vajaat 0,4 mrd. euroa.

Kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätösarvioissa noin 2,4 miljardia euroa koronatukea v. 2021

Koronatuet, miljoonaa euroa		2021
Valtionosuutena		300
Peruspalvelujen valtionosuuden korotus mukaan lukien kiky-kompensaatio		
Verotuloina		610
Yhteisöveron jako-osuuden +10 %-yksikön korotus		
Valtionavustuksina		1543
Vuodelta 2020 ajoitustekijöiden vuoksi siirtyneet tuet, mm. 137 milj. euron tuki sairaanhoitopiireille ja 100 milj. euroa joukkoliikenteelle		387
Terveysturvallisuuden välittömät tuet		1068
OKM:n korona-avustukset		75
YHTEENSÄ		2 440

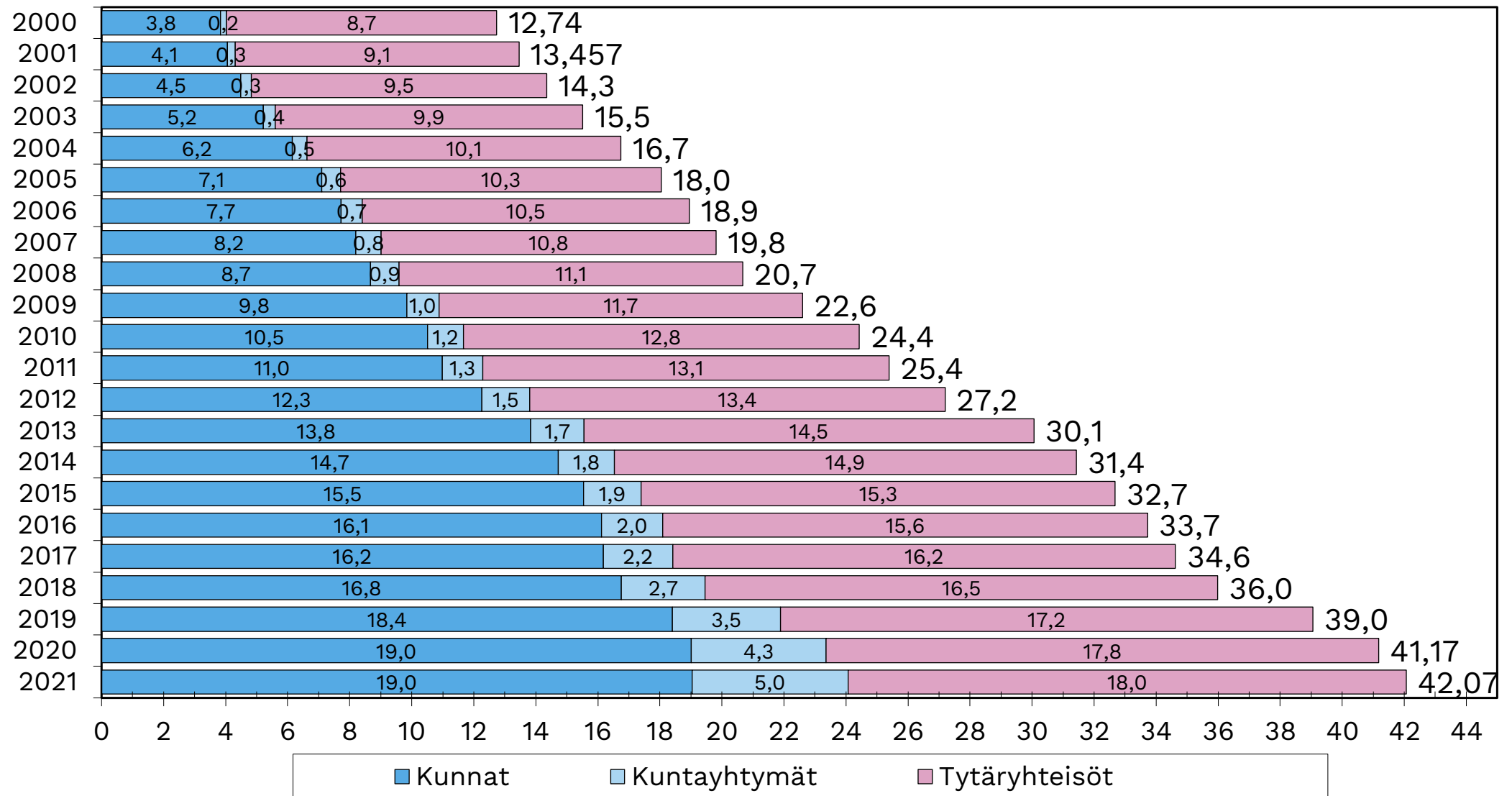

Tilikauden tulos toteutui odotetusti tuoreimpiin ennusteisiin nähden

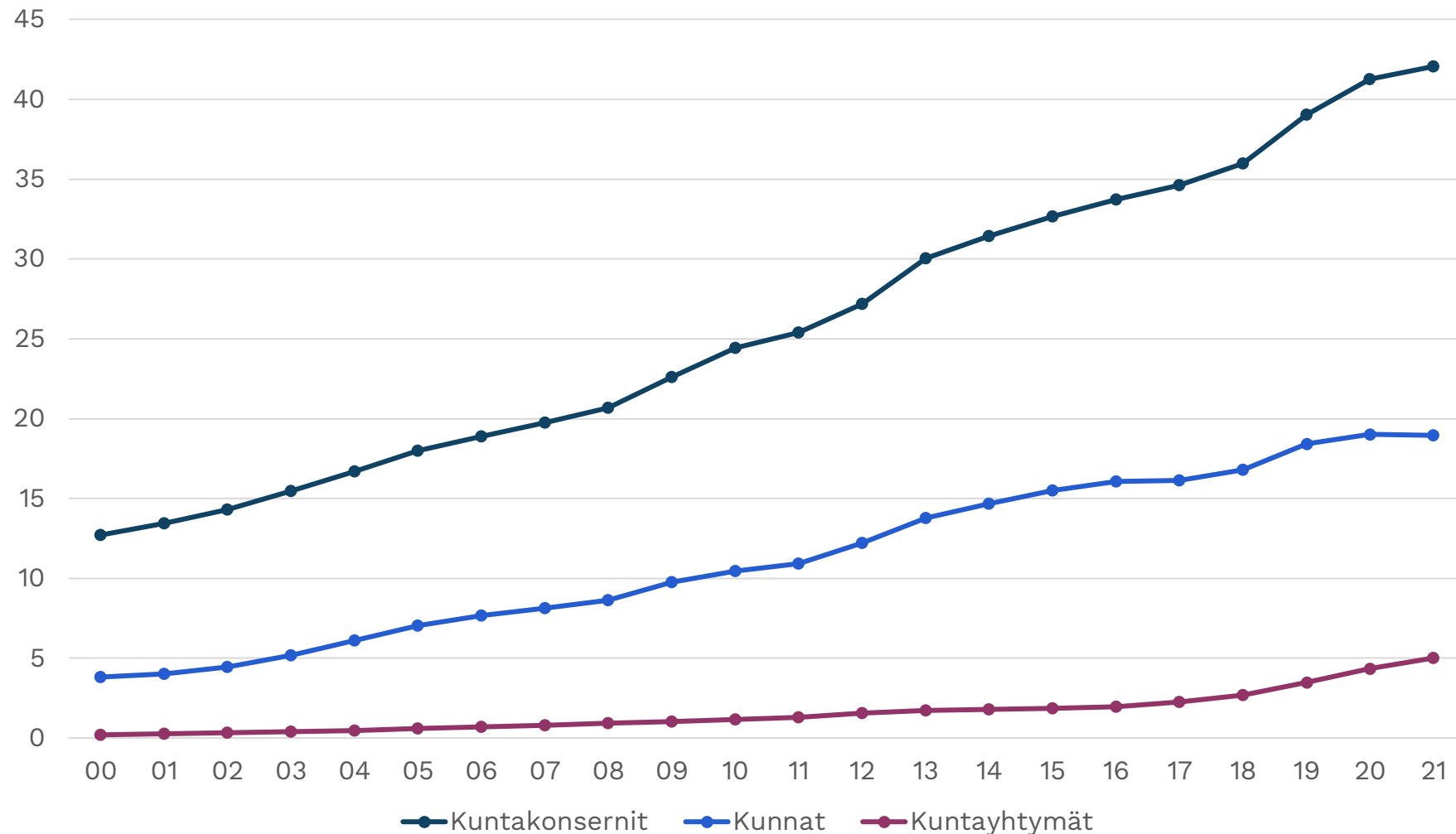

Kuntakonsernit

Manner-Suomen kuntakonsernien lainkanta vuosina 2000-2021, mrd.€

Kuntien, kuntayhtymien sekä kuntakonsernien lainakanta¹⁾ vuosina 2000-2021, mrd. euroa

1) Ei sisällä kuntien ja kuntayhtymien keskinäisiä lainoja

Manner-Suomen kuntakonsernien tulos- ja rahoituslaskelma vuosina 2020 ja 2021, mrd. €

Eri kuntakonsernien välisiä keskinäisiä eriä ei ole eliminoitu.
Ei sisällä kuntia jotka eivät tee konsernitilinpäätöstä.

Tuloslaskelman erä	2020 mrd. €	2021 mrd. €	Muutos %
Toimintatuotot	26,45	29,25	11,8
Toimintakulut	55,39	58,76	6,1
Osuus osakkuusyritysten voitosta (tappiosta)	0,09	0,07	
Toimintakate	-28,85	-29,44	2,1
Verotulot	23,78	25,16	5,8
Valtionosuudet	12,22	11,09	-9,2
Rahoituserät, netto	-0,25	-0,04	
Vuosikate	6,89	6,77	-1,7
Poistot ja arvonalentumiset	4,68	4,77	1,9
Satunnaiserät, netto	0,12	0,11	
Tilikauden tulos	2,33	2,09	
Tilikauden ylijäämä	2,08	1,89	

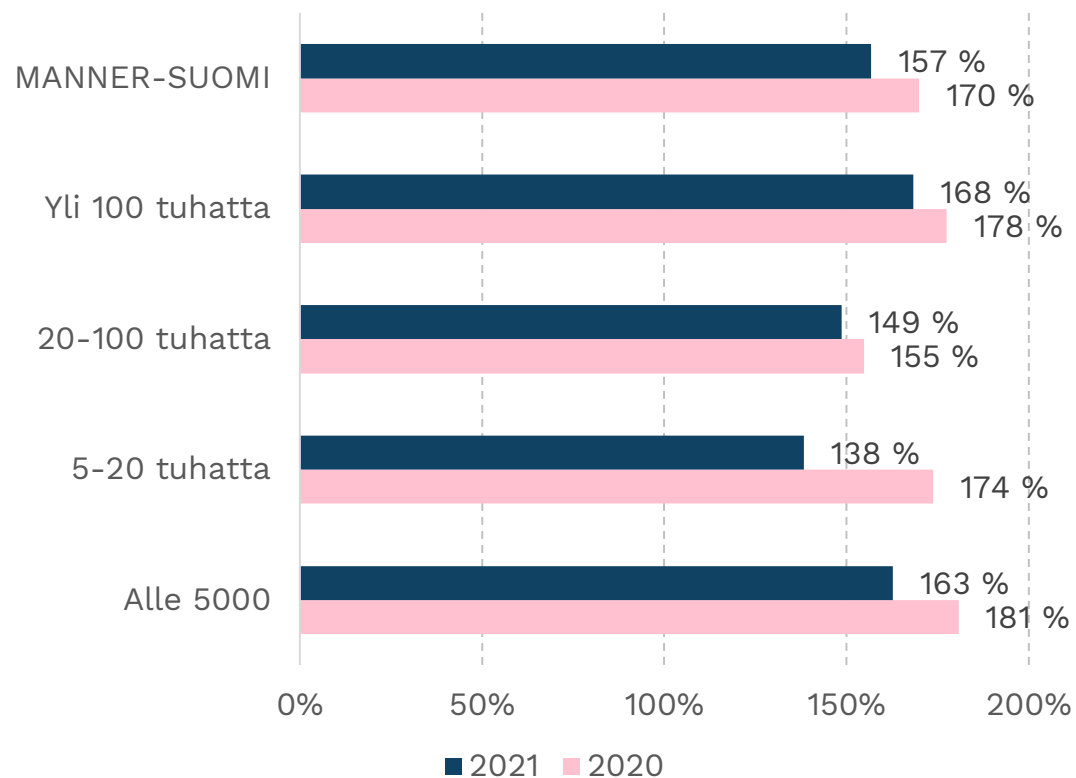
Rahoituslaskelman erä	2020 mrd. €	2021 mrd. €	Muutos %
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate	6,89	6,77	-1,7
Satunnaiset erät, netto	0,12	0,11	
Tilikauden verot	0,08	0,10	
Tulorahoituksen korjauserät	-0,57	-0,69	
Investointien rahavirta			
Investointimenot	9,18	8,53	-7,1
Rahoitusosuudet investointeihin	0,20	0,26	
Pys. vast. hyöd. luovutustulot	1,71	1,60	
Toiminnan ja investointien rahavirta	-0,90	-0,59	
Rahoituksen rahavirta			
Antolainojen muutokset	-0,01	0,02	
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	6,26	4,50	-28,2
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	3,27	3,45	5,5
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-0,99	0,26	
Muut muutokset	0,36	-0,08	
Rahavarojen muutos			
Rahavarat 31.12.	9,26	9,58	3,5
Lainakanta 31.12.	41,17	42,07	2,2

Kuntokoon mukaan

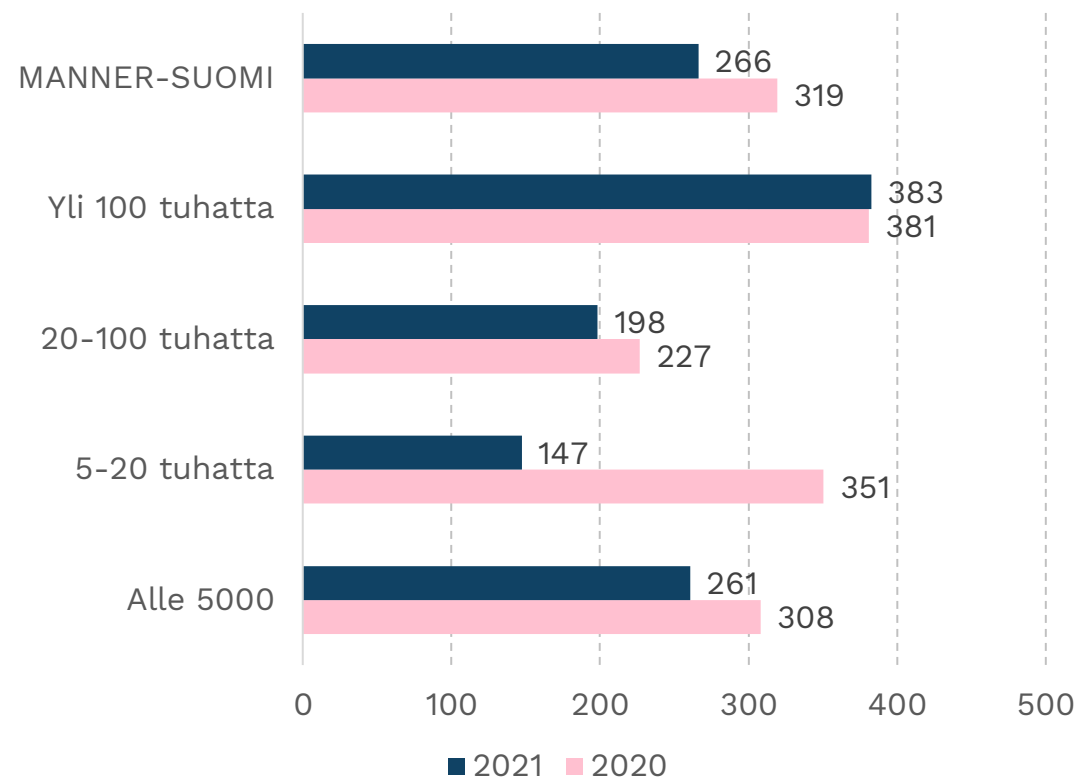
Kuntien talous kuntakoon mukaan

Manner-Suomen kunnat

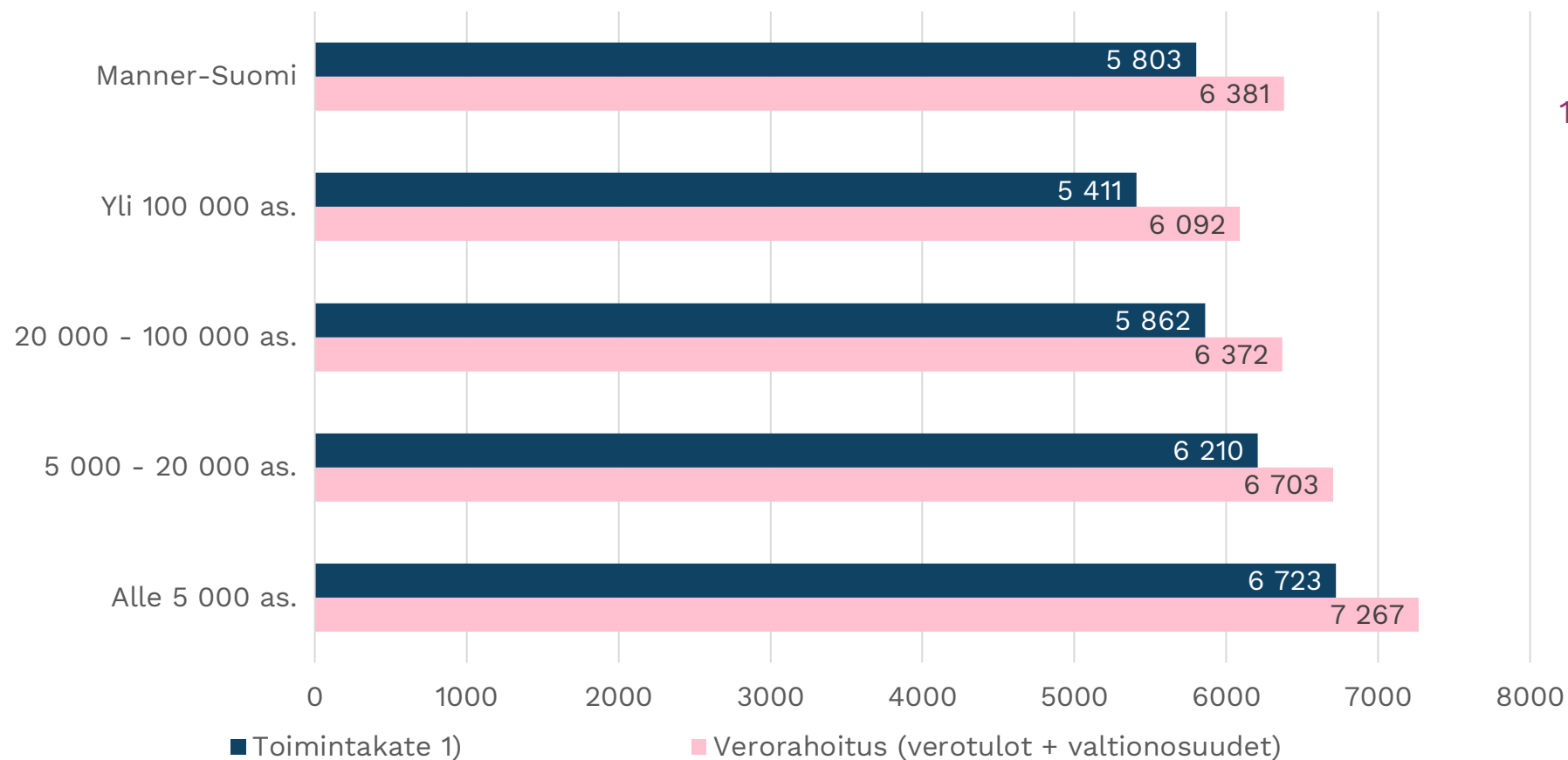
Vuosikate poistoista (%)

Tilikauden tulos (€/as)

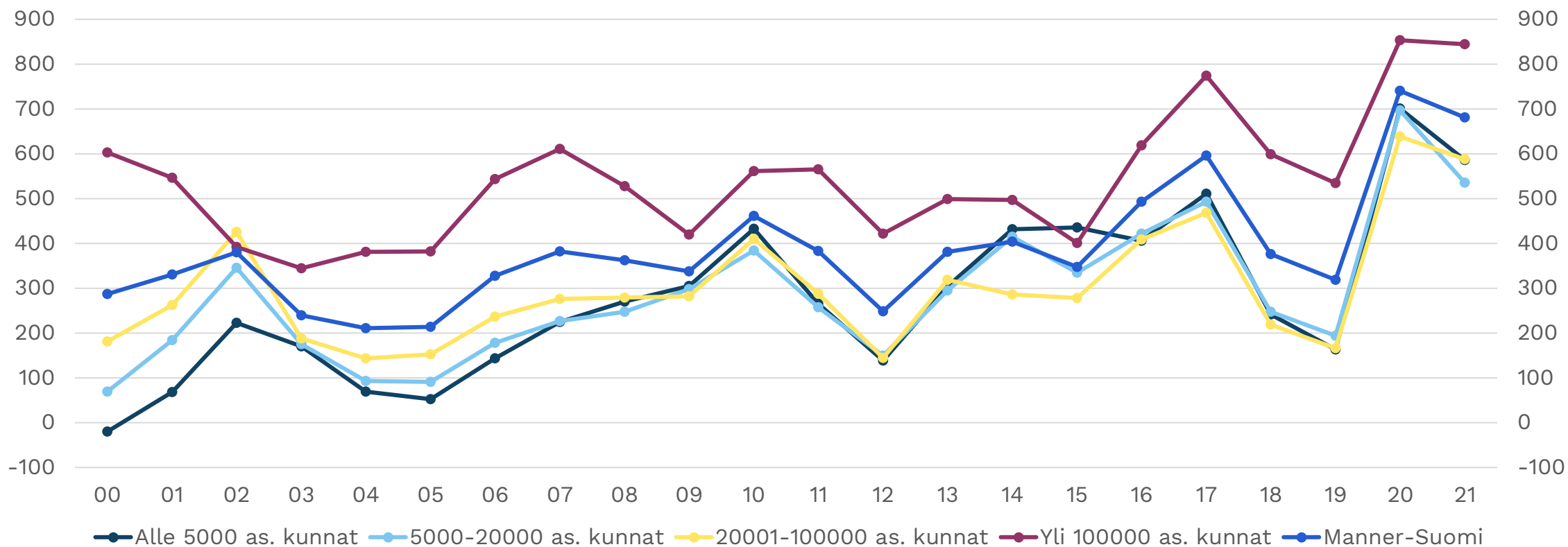
Toimintakate ja verorahoitus Manner-Suomen kunnissa kuntakoon mukaan, €/as vuonna 2021

1) Toimintakate on toimintatuottojen ja -kulujen erotus, mikä jää katettavaksi verorahoituksella

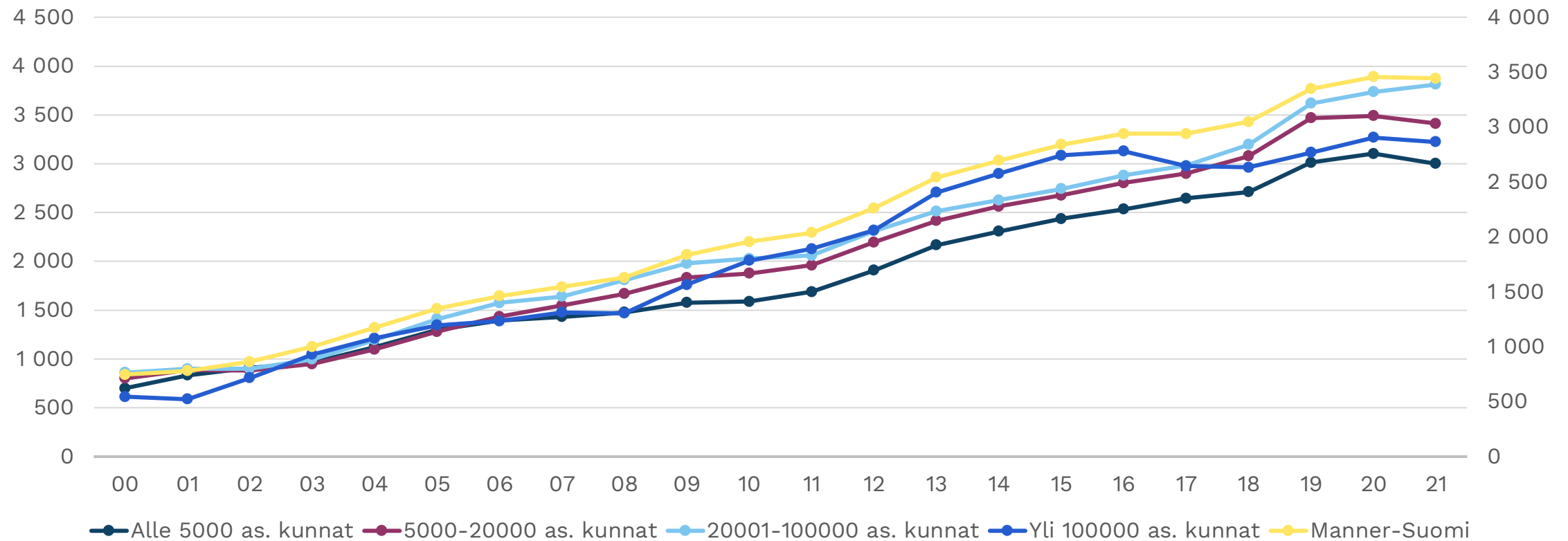
Kuntien vuosikatteet, €/as

Kuntakoon mukaan

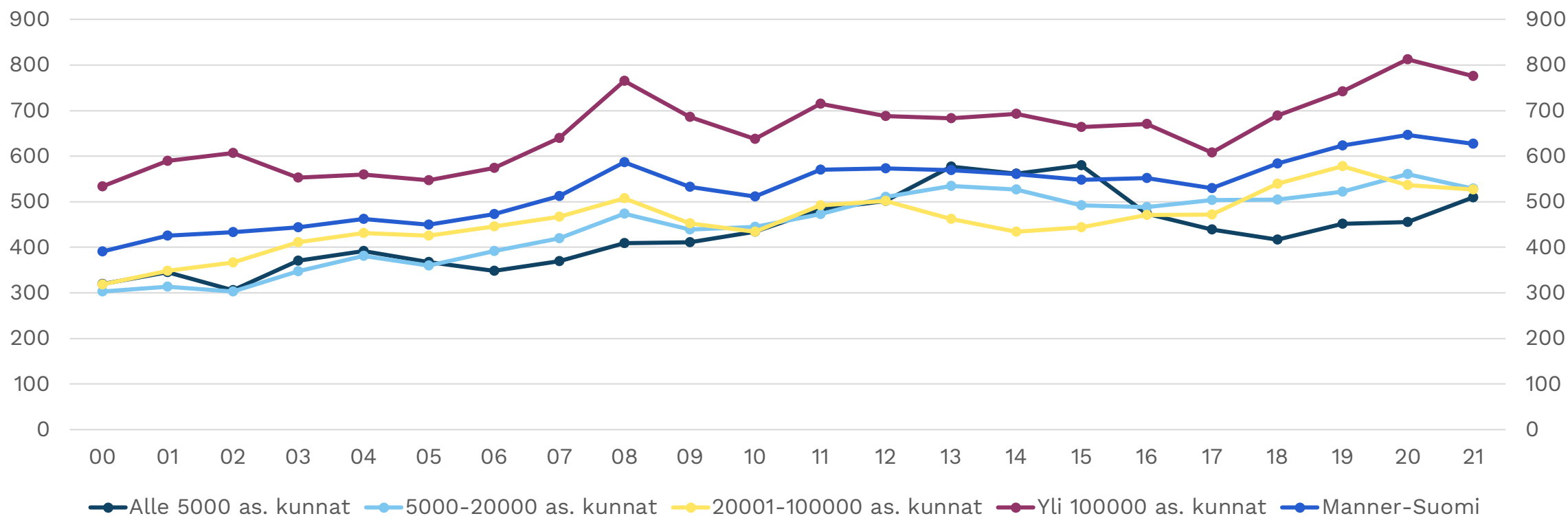

Kuntien lainakanta, €/as.

Kuntakoon mukaan Manner-Suomen kunnissa

Kuntien poistonalaiset investoinnit¹⁾, €/as. Kuntakoon mukaan Manner-Suomen kunnissa

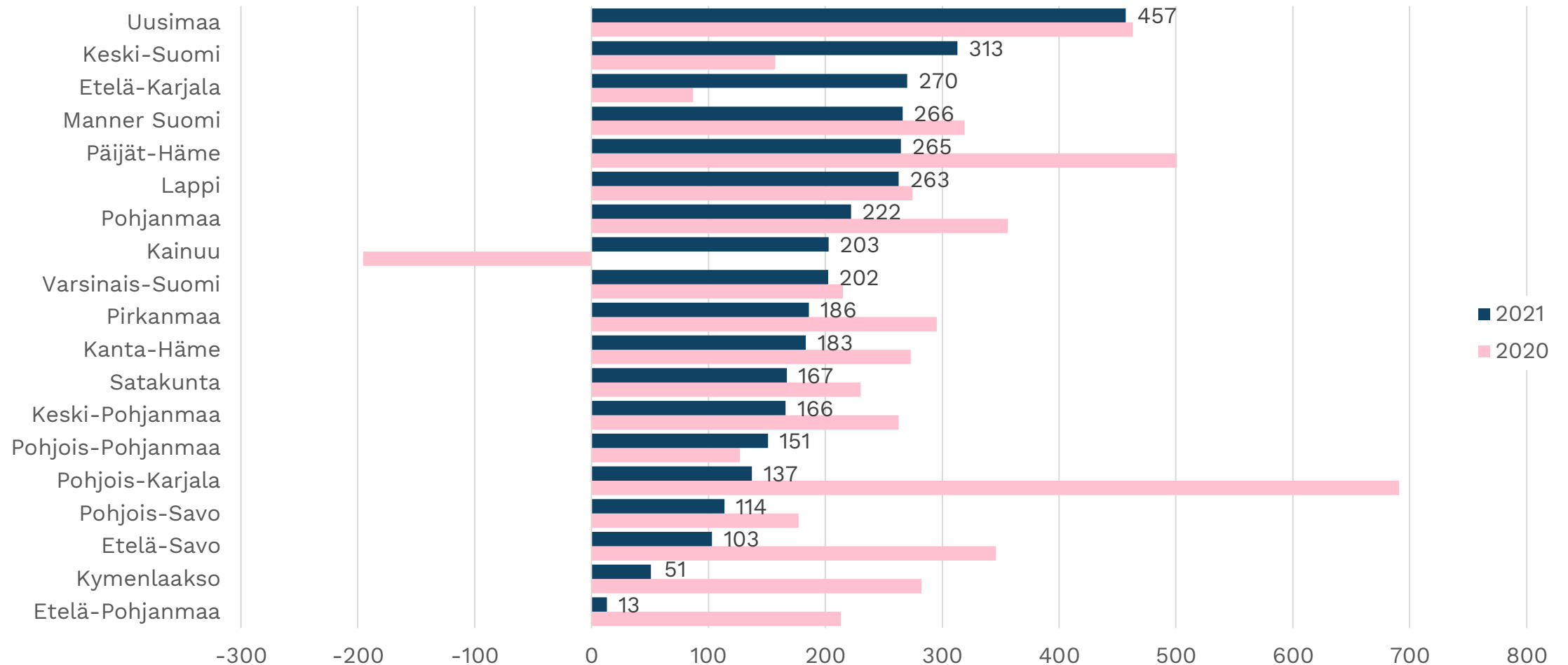
1) Bruttoinvestoinnit pl. maa- ja vesialueiden sekä osakkeiden ja osuuksien hankinta.

Maakunnittain

Kuntien talous maakunnittain

Manner-Suomen kunnat

Tilikauden tulos (€/as)

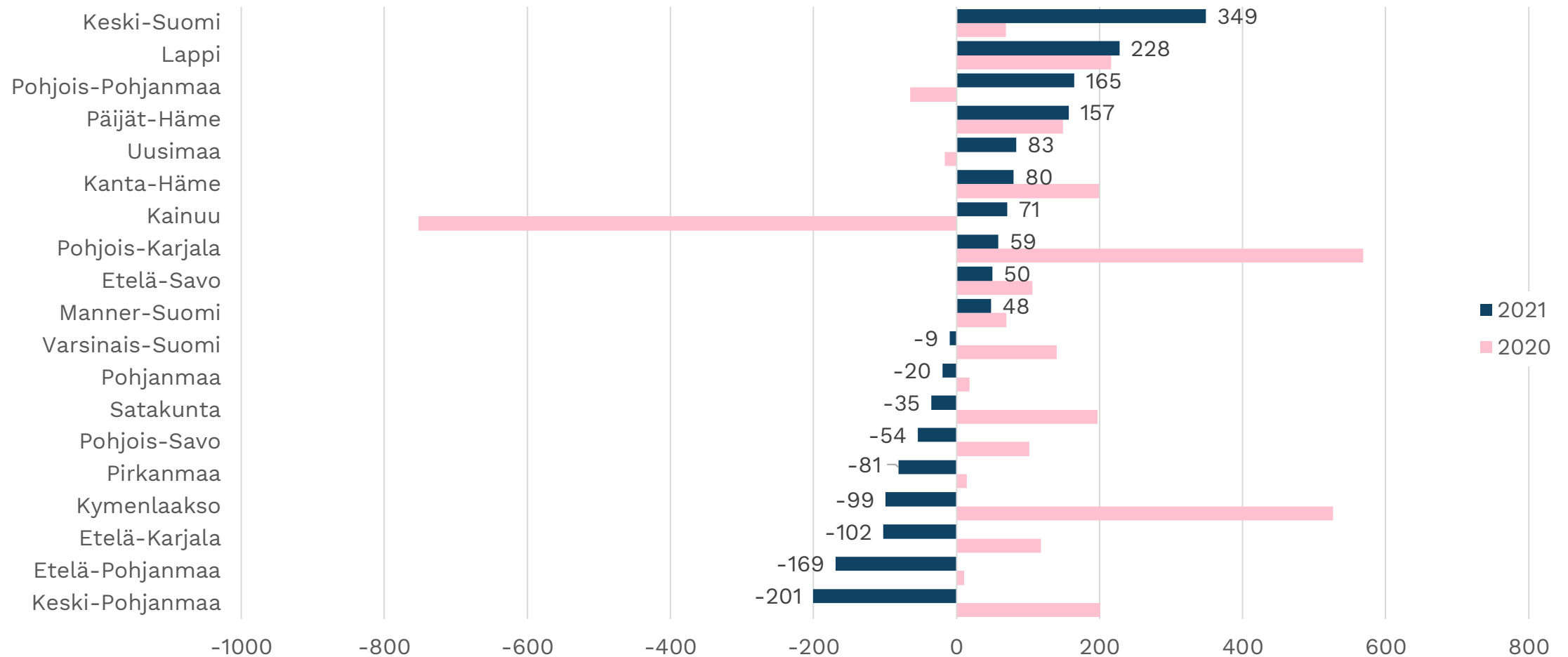

*Outokummun myyntivoitot paransivat Pohjois-Karjalan tulosta merkittävästi vuonna 2020.

Kuntien talous maakunnittain

Manner-Suomen kunnat

Toiminnan ja investointien rahavirta (€/as)

**KUNTA
LIITTO**